

ЯПОНСЬКІ МИРОБУДІВНИЧІ ІНІЦІАТИВИ В РАМКАХ КОНЦЕПЦІЇ HUMAN SECURITY

Анотація. Дослідження присвячене заходам Японського уряду у впровадженні миробудівничих практик в рамках концепції «human security» з допомоги у реконструкції пост-конфліктних суспільств. З'ясовано концептуальні принципи підходу у забезпеченні міжнародної безпеки Японськими організаціями, їх реалізація та особливості двосторонньої координації.

Ключові слова: «human security», міжнародна безпека, миробудівництво, Японія.

Abstract. The research tells about the measures of the Japanese government in the implementation of peacebuilding practices within the concept of "human security", with help of reconstruction of post-conflict societies. The conceptual principles of the approach in ensuring international security by Japanese organizations are clarified, their implementation and features of bilateral coordination.

Keywords: «human security», international security, peacebuilding, Japan.

Політика «всеохоплюючої безпеки», прийнята у Японії ще на початку 1980-х років як інструмент миробудівництва, була замінена більш прямим залученням стосовно питання безпеки відповідно до послідовних законів про підтримку миру (далі – РКО) та, починаючи з 2000-х, заходів, заснованих на концепті «безпека людини» [5].

Ініціатива Огати-Сена 2003 р. «Безпека людини зараз», представлена для Програми розвитку ООН (далі – ПРООН), була повністю прийнята урядом Японії у новій середньостроковій перспективі «Офіційної допомоги розвитку» (далі – ODA), оголошеній Міністерством закордонних справ у лютому 2005 р. [8, с. 179]. У документі йдеться, що «Японія налаштована зробити активний внесок у побудову миру спільно з міжнародними організаціями, іншими донорами, вітчизняним приватним сектором та неурядовими організаціями», наголошується на формах підтримки, які відповідають різним стадіям конфлікту, починаючи від його безпосереднього запобігання та посилення до етапу відновлення, реконструкції, середнього та довгострокового розвитку. Крім того, зазначено, що Японія буде сприяти діалогу та співпраці між ворогуючими силами, наприклад, шляхом реалізації проектів регіональної співпраці у таких неполітичних сферах, як охорона навколишнього середовища та розвиток інфраструктури, запобігання розповсюдженню зброї та наркотиків [1].

Після перегляду статусу ODA концепція «безпека людини» була встановлена одним із головних стовпів японської дипломатії, впровадження якої знаменувала собою початком втілення нового підходу у підтримці міжнародної безпеки. Хоча на шляху до миробудування японський уряд чітко відокремив інструментальні особливості концепту «безпека людини», на відміну від порядку денного «Відповідальність захищати» (далі – R2P), який у випадках крайньої жорстокості легітимізує застосування зброї, на відміну від першого [8, с. 189]. Невійськовий характер вирішення міжнародних конфліктів насамперед

є результатом Конституційних особливостей Японії. Згідно з п. 1 статті 9 розділу II «Відмова від війни» Конституції Японії: «Японська нація, щиро прагнучи міжнародного миру, що закладений на справедливості і порядку, навечно відмовляється від війни як засобу здійснення свого суверенного права, а також від залякування військовою силою або застосування її як способу вирішення міжнародних конфліктів» [6].

Утворене ще в 1974 році Японське агентство з міжнародного співробітництва (далі – JICA), підпорядковане Міністерству закордонних справ Японії, у 2003 р. отримало статус незалежної адміністративної установи на чолі з Огатою Садако [2], яка делегувала на посаду президента організації на понад два терміни. Упровадивши «безпеку людини» одним із основних елементів своєї діяльності, JICA керується принципами підходу (рис. 1), зосереджуючись на окремих особистостях, докладаючи зусилля заради покращення можливості людей самостійно вирішувати проблеми, сприяючи створенню механізмів, які можуть дати відповідь на низку викликів, і сучасних також [4].

Засновуючись на філософії підходу, JICA продовжує підтримувати намагання країн-партнерів щодо досягнення безпеки за допомогою трьох основних стратегій: захист прав людей на життя, засоби існування і людської гідності; розширення прав і можливостей окремих осіб, організацій та суспільств до збільшення своїх можливостей забезпечення власної безпеки; створення стійких суспільств, які можуть захиститися від всеосяжних загроз [3].

Японські позики країнам, які потребують допомоги, здійснюється Японським банком міжнародного співробітництва (далі – JBIC), який шляхом надання низькопроцентних та довгострокових кредитів та грантових програм стимулює розвиток економічної та соціальної інфраструктури [7].

Позитивною практикою було створення «Японсько-Бангсаморської ініціативи з відновлення та розвитку» (далі – J-BIRD), призначеної сприяти мирному процесу та розвитку в районах, що постраждали від конфлікту у Мінданао. Завдання J-BIRD полягало у допомозі людям та громадам у цільових областях насолоджуватися «дивідендами миру», через японську ODA на основі принципів «безпеки людини» [7]. Впровадження підходу у процесі мирного врегулювання та зацікавленість уряду Філіппін та «Ісламського фронту визволення Моро» (далі – MILF) йти на пропозиції JICA сприяли зміцненню довіри між ворогами у досягненні позитивного результату у врегулюванні конфлікту. Допомога базувалася наданням Японією низки грантів та кредитів на потребу реалізації різноманітних проєктів, починаючи від охорони здоров'я, сфери освіти до створення потенціалу у водопостачанні і сільському господарстві. Також активною була проєктна допомога у вирішенні невідкладних задач, надання Японською стороною спеціалістів з регіонального розвитку та технічних експертів.

Афганістан був одним із найбільших отримувачів Японської допомоги в межах ODA. Від надання надзвичайної допомоги агенція JICA швидко перейшла до реалізації більш широкого спектра ініціатив у галузі охорони здоров'я, освіти, сільськогосподарського виробництва, професійного навчання, містобудування та

залучення в інших секторах [8, с. 186]. Афганістан продовжує залишатися на передовій міжнародних зусиль і тероризмом. Допомога офіційному Кабулу розуміється Японією як визначальний елемент у вирішенні найважливіших проблем, що сприятиме забезпеченню не тільки національної безпеки Афганістану, але і безпеки всієї міжнародної спільноти, включно з Японією. Погіршення ситуації у зв'язку з діяльністю «Талібану», негативно впливає на безпосередню допомогу Японією, яка обмежена тільки невійськовим підходом до забезпечення безпеки. Підтримка Афганістану діє цілком у межах концепції «безпека людини», прямо надаючи підтримку у «мирних» галузях, але не надає допомоги для зміцнення свого військового потенціалу.

Діяльність Японського уряду в реалізації концепту «безпека людини» розуміється як вдала для неї можливість, будучи вкрай вразливою та обмеженою в можливості застосування зброї, відповідати на виклики, які у перспективі можуть завдати непоправної шкоди «країні вранішнього сонця».

У все більш взаємозалежному світі, пронизаному різноманітними «точками комунікації», виклики набуваються транскордонного характеру, загрожуючи не тільки національним державам, але і регіональним та глобальній спільноті загалом. Задача і мета Японського уряду – допомогти державам реципієнтам навчити їх самостійно боротися, відбудовувати та протистояти небезпечним ситуаціям та подіям.

Японія прагне до залучення все більшої кількості міжнародних акторів у дискурс політики «безпека людини», що дасть змогу спільними силами боротися і мати можливість якісно реагувати на ті небезпечні формації, на які «традиційні» підходи до безпеки сьогодні відповідати не можуть.

Джерела та література

1. Government of Japan. Japan's Medium-Term Policy on Official Development Assistance: Provisional Translation. 2005. URL: <https://www.mofa.go.jp/policy/oda/mid-term/policy.pdf>
2. Japan International Cooperation Agency (JICA). Japanese ODA Executing Agencies, History and Integration. URL: <https://www.jica.go.jp/english/about/history/index.html>
3. Japan International Cooperation Agency (JICA). Revisiting Human Security in Today's Global Context. JICA's Activities. URL: https://www.jica.go.jp/english/publications/brochures/c8h0vm0000avs7w2-att/revisiting_security.pdf
4. Japan International Cooperation Agency (JICA). Special Report Revisiting Human Security in Today's Context Security and Dignity for All. 2021. URL: https://www.jica.go.jp/english/publications/j-world/2101_03.html
5. Potter, D. Japan's Foreign Aid, Human Security, and Traditional Security. *Journal of the Nanzan Academic Society Social Sciences*. 2015. Vol. 8. P. 45–60.
6. Prime Minister of Japan and His Cabinet. The Constitution of Japan. URL: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

7. The Embassy of Japan in the Philippines. Japan-Bangsamoro Initiatives for Reconstruction and Development: J-BIRD. 2014. URL: https://www.ph.emb-japan.go.jp/pressandspeech/press/pressreleases/2014/65_attachment/J-BIRD_e.pdf

8. Tsunekawa K., Murotani R. Working for Human Security: JICA's Experiences. *Post-Conflict Development in East Asia*. Farnham. 2014. P. 175–193.

Броновицька Юлія

Національний університет «Острозька академія»

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ АЛЬЯНС США ТА ЯПОНІЇ В УМОВАХ НОВИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. Автор досліджує взаємодію США та Японії у сфері безпеки за час президентства Д. Трампа. Розглянуто стан, характер та основні суперечності в американсько-японському альянсі. Проаналізовано регіональні виклики безпеці Японії і місце США в обороні Японії. Зроблено висновок, що незважаючи на кризові явища у відносинах двох країн, вони зберігають міцні союзні відносини.

Ключові слова: американсько-японський альянс, Китай, Північна Корея, безпека, Азійсько-Тихоокеанський регіон.

Abstract. The author examines the interaction between the United States and Japan in the security sphere during the presidency of D. Trump. The state, nature and main contradictions in the U.S.-Japan alliance are examined. The regional challenges to Japan's security and the place of the U.S. in Japan's defense are analyzed. It is concluded that despite the crisis phenomena in the relations of the two countries, they maintain a strong alliance relationship.

Keywords: U.S.-Japan alliance, China, North Korea, security, Asia-Pacific region.

Японія і Сполучені Штати є державами, які помітно впливають на процеси, що розвиваються не лише в Азійському-Тихоокеанському регіоні, а й у всьому світі. Військово-політичний альянс двох країн є наріжним каменем підтримки стабільності в АТР, але нові виклики з боку Китаю, Північної Кореї та самого альянсу викликають питання щодо його майбутнього. Дослідження політики Д. Трампа в японському напрямку і визначення перспектив розвитку американсько-японських відносин у сфері безпеки є доцільним для прогнозування подальшого розвитку безпекового середовища навколо Японії.

Сформований після Другої світової війни американсько-японський союз безпеки залишається важливим для інтересів обох країн в АТР. Необхідно визнати, що альянс зі Сполученими Штатами досі має вирішальне значення для формування зовнішньої політики Японії та її відносин із країнами Східної Азії.

Обрання Д. Трампа президентом викликало побоювання, що розширення альянсу може сповільнитися. Ще під час своєї виборчої кампанії Д. Трамп поставив під сумнів цінність американських союзів і конкретно розкритикував Японію, заявивши, що вона не змогла компенсувати США захист, який їй надається. Вихід Д. Трампа з угоди про Транстихоокеанське партнерство (ТТП), раптова розрядка напруги з Північною Кореєю, а також